

7.6.2017

Keski-Uudenmaan maakuntamuseon lausunto Palojoen osayleiskaavaluonnoksesta

HEL 2017-004049 T 10 03 01

Nurmijärven kunta on pyytänyt Keski-Uudenmaan maakuntamuseolta lausuntoa koskien Palojoen osayleiskaavaluonnosta. Keski-Uudenmaan maakuntamuseo on tutustunut valmisteluaineistoon tarkastellen asiaa perustehtävänsä mukaisesti kulttuuriympäristön vaalimisen näkökulmasta ja lausuu kantanaan seuraavaa.

Osayleiskaavan suunnittelualue sijoittuu Nurmijärven kunnan kaakkoiskulmassa sijaitsevan Palojoen kylän alueelle. Palojoen alue on maa-seutualueita. Maakuntakaavassa Palojoki on osoitettu kylänä. Kaavoitettava alue rajautuu pohjoisessa Nurmijärven Kirkonkylään ja Raalan kylään, lounaassa Klaukkalaan, idässä Tuusulaan ja etelässä Vantaan kaupunkiin. Palojoen alue on pääosin maa- ja metsätalousaluetta, jonka halki kulkevat Vantaanjoki ja Palojoki. Asutusta on alueella hajanaisesti ja suurimmat asutuskeskittymät ovat Palojoen keskustassa ja Toivalan alueella.

Osayleiskaavan tavoitteena on ohjata alueen maankäyttöä ja rakentamista. Osayleiskaavassa osoitetaan käyttötarkoitukset eri alueille ja niiden käyttöä koskevat määräykset. Lisäksi osoitetaan tiloittain tilajaotushistoriaan ja nykyiseen rakentamistilanteeseen sekä tilan sijaintiin ja pinta-alaan perustuen tilojen rakentamismahdollisuudet. Kaavaratkaisussa osoitetaan keskeiset kyläalueet kyläalueina ja muut alueet ovat pääosin erityyppisiä maa- ja metsätalousvaltaisia alueita. Maankäyttömerkinnän ohella osoitetaan ominaisuusmerkintöinä mm. rakennusperintökohteet ja muinaisjäännekohteet.

Palojoen kylän kulttuurihistorialliset arvot

Palojoki oli 1500-luvulla yksi Nurmijärven suurimmista kyläkokonaisuuksista, ensimmäiset kirjalliset merkinnät siitä ovat peräisin vuodelta 1539. Palojoella oli 1560-luvulla yhdeksän taloa. 1700-luvun puolivälis-

Postiosoite
PL 4300
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
kaupunginmuseo@hel.fi

Käyntiosoite
Aleksanterinkatu 16
Helsinki
<http://www.hel.fi/helsinginkaupunginmuseo>

Puhelin
+358 9 310 36630
Faksi
+358 9 310 36664

Y-tunnus
0201256-6

Tilinro
FI0680001200062637
Alv.nro
FI02012566

7.6.2017

sä laaditun pitäjänkartan mukaan Palojoki oli tuolloin tiivis ryhmäkylä. Isojako hajautti kylää jonkun verran, mutta siitä huolimatta kylä on säilyttänyt osan perinteisestä rakenteestaan. Vanhin rakennuskanta on tosin enimmäkseen uusiutunut. Palojoen keskusta ympäristöineen on kulttuuriperinnöltään arvokasta aluetta, sillä siellä sijaitsee sekä Aleksis Kiven elämään että hänen tuotantoonsa liittyviä merkittäviä paikkoja. Kohde on Museoviraston inventoinnissa nostettu valtakunnallisesti merkittäväksi rakennetuksi kulttuuriympäristöksi (Aleksis Kiven Palojoki, RKY 2009). Alueella on toinenkin RKY-kohde, Myllykosken museosilta. Palojoen kylän kulttuurimaisema on myös maakunnallisesti merkittävä kohde (Missä maat on mainiommat – Uudenmaan kulttuuriympäristöt 2012, Uudenmaan liitto).

Nurmijärven kunta on laatinut Palojoen osayleiskaavan maisemaselvityksen (8.2.2017), joka valottaa alueen maisemallisia arvoja. Palojoen kulttuurimaisema-alueita luonnehtivat laajat kumpuilevat viljelysaukeat ja niiden keskeltä kohoavat paikoitellen hyvin jyrkät metsäiset ja kallioiset moreenimäet. Palojoen kylänmäki ja ympäröivä viljelymaisema muodostavat yhden Nurmijärven vanhimmista ja historiallisesti tärkeimmistä asutuskeskuksista ja kulttuurimaisemista. Aleksis Kiven syntymäpaikkana Palojoen kylästä on tullut osa suomalaista kansallismaisemaa. Rakennuskannan uusiutumisesta huolimatta Palojoen kylä on säilyttänyt vanhan ryhmäkylän muotonsa, jossa rakentaminen on perinteiseen tapaan sijoittunut selänteiden reunoille tai tienvarsien kumpareille. Uusi ja vanha rakentaminen ovat pääosin sopusoinnussa keskenään. Kokonaisuutena maisema on hoidetun ja elinvoimaisen näköinen sekä perinteisen ilmeensä säilyttänyt.

Paikallisesti merkittävät maisema-alueet rakentuvat laaksoihin muodostuvista, pitkänomaisista ja kapeista viljelymaisemista joita jakavat metsäiset selännealueet. Maisematilaa halkovat peltoaukeiden läpi kulkevat maantiet, joiden varrelle asutus ryhmittyy. Tilakeskukset sijoittuvat perinteisille paikoilleen viljelymaiseman reunoille ja tien varrelle. Rakennuskannassa on paljon vanhaa, ja uudet rakennukset sopeutuvat hyvin perinteiseen tyyliin. Maiseman rakennettuina kohokohtina ovat kylänmäki ja Taaborinvuori sekä vanhat tilakeskukset kuten esimerkiksi Pelto-Heikkilä, Yli-Hemmola ja Heikkilä sekä vanha kansakoulu ympäristöineen.

Nurmijärven rakennusperintöselvitys (luonnos 2010) on laadittu koko kunnan alueelle yleiskaavan edellyttämällä tarkkuudella. Palajoella on useita vanhoja tilakeskuksia ja niiden rakennuksia, jotka ovat rakennuskulttuurin sekä kulttuurimaiseman näkökulmasta merkittäviä.

Keski-Uudenmaan maakuntamuseon lausunto

Postiosoite
PL 4300
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
kaupunginmuseo@hel.fi

Käyntiosoite
Aleksanterinkatu 16
Helsinki
<http://www.hel.fi/helsinginkaupunginmuseo>

Puhelin
+358 9 310 36630
Faksi
+358 9 310 36664

Y-tunnus
0201256-6

Tilinro
FI0680001200062637
Alv.nro
FI02012566

7.6.2017

Keski-Uudenmaan maakuntamuseo on lausunut Palojoen osayleiskaavasta aikaisemmin osallistumis- ja arviointisuunnitelmavaiheessa, ja tuolloin todettiin, että rakennusperintöselvityksessä mainitut kohteet tulee viedä osayleiskaavan kaavakarttaan ja varustaa ne asianmukaisilla suojelumerkinnöillä ja -määräyksillä. Samalla todettiin, että uuden rakentamisen rakennustapaan on hyvä kiinnittää huomiota ja antaa siitä kaavassa määräyksiä, etenkin perinteisiä rakennuspaikkoja täydentävälle rakentamiselle.

Palojoen osayleiskaavaluonnoksessa on esitetty Ojakkalan arvokkaat perinnemaisema-alueet merkinnällä sl-14. Ojakkalan rakennussuojelulailla suojeltu rakennusperintöalue on varustettu merkinnällä sr-5. Kulttuuriympäristön kannalta arvokkaat alueen osat on esitetty seuraavasti: valtakunnallisesti arvokkaat RKY-kohteet Aleksis kiven Palojoki ja Myllykosken museosilta merkinnällä sk-5, Palojoen maakunnallisesti arvokas ympäristö merkinnällä sk-6 ja Aleksis Kiven henkilöhistorian tai tuotannon kannalta tärkeät alueet, kuten Paraatinkalliot, Haukkaankallio, Taaborinvuori, Vuolteenmäki ja Hakamäki merkinnällä sk-7. Maakunnallisesti merkittävä Palojokilaakson maisema-alue on varustettu merkinnällä ma-3 ja Palojoen paikallisesti arvokkaat maisema-alueet merkinnällä ma-6. Keski-Uudenmaan maakuntamuseo esittää, että RKY-alueiden sk-5 merkintää täydennetään seuraavasti ”Alueella tehtävien toimenpiteiden tulee olla sellaisia, että alueen rakennus- ja kulttuurihistoriallisesti sekä maisemakuvallisesti arvokas luonne ja ominaispiirteet säilyvät.”

Kulttuurihistoriallisesti arvokkaat, suojeltavat rakennukset on esitetty luonnoksessa merkinnällä sr-3. Keski-Uudenmaan maakuntamuseo katsoo, että kaikki Nurmijärven rakennusperintöselvityksessä arvetut kohteet (luokat 1,2 ja 2U) tulee sisällyttää osayleiskaavaan ja varustaa suojelumerkinnällä. Keski-Uudenmaan maakuntamuseo huomauttaa suojelumerkintä sr-3 määräysosasta seuraavaa: suojeltaviksi esitettyjen rakennusten kohdalla ei tule suojelumääräyksessä esittää kohteen purkamismahdollisuutta, sillä kohteita ei tule purkaa. Määräyksessä tulee mainita, että ”Rakennus- tai toimenpidelupahakemuksesta on pyydetty Keski-Uudenmaan maakuntamuseon lausunto.”

Osayleiskaavan yleisissä määräyksissä ja suosituksissa mainitaan, että rakennusten on sijoitukseltaan, korkeusasemaltaan, kerrosluvultaan, muodoltaan, kattomuodoltaan, mittasuhteiltaan, materiaaleiltaan ja ulkonäöltään sopeuduttava ympäristöönsä sekä rakennettuun ympäristöön. Mäkien lakialueille rakentaminen on kielletty maankäyttö- ja rakennuslain 43.2 pykälän nojalla.

Museovirasto lausuu arkeologisen kulttuuriperinnön osalta.

7.6.2017

Keski-Uudenmaan maakuntamuseolla ei ole Palojoen osayleiskaava-luonnoksesta muuta huomautettavaa.

Lisätiedot

Maaret Louhelainen, tutkija, puhelin: +358403347014
maaret.louhelainen(a)hel.fi

Sari Saresto

vs. kulttuuriympäristöpäällikkö

Tiedoksi

Museovirasto, kulttuuriympäristön suojelu
Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus